

zondagen: 27 augustus en 24 september 2017

Excursies: "in de voetsporen van Spinoza"

Het is mogelijk op 1 dag alle woonplaatsen van Spinoza te bezoeken !

De gids Jossi Efrat, geboren in de Amsterdamse Spinozastraat, woonde als kind op een paar honderd meter afstand van Spinoza's ouderlijk huis. **Op 27 augustus en 24 september 2017** wordt deze excursies gehouden, waarbij te voet wordt gelopen langs de plaatsen waar Spinoza ook heeft verbleven. De deelnemers krijgen vele 17^e en 18^e eeuwse plaatjes, en men zal zich een voorstelling kunnen maken hoe het er toen uitzag, door deze tekeningen te vergelijken met de gebouwen en het straatbeeld van nu.

Vervoer is **met eigen auto**. Op zondagen is parkeren meestal gratis. Wie niet over eigen auto beschikt kan waarschijnlijk **gratis meerijden** met anderen. Men kan ook alleen met een deel van de excursie meegaan.

Programma: Amsterdam, Portugese synagoge, (van 1675) met bezoek. In de synagoge zal worden uitgelegd hoe vroeger de ban werd voltrokken. (Bij Spinoza gebeurde dat op 27 juli 1656, in een kleinere synagoge, in die buurt.) Wandeling naar die vroegere synagoge, aan de Houtgracht. Op deze Houtgracht was ook het ouderlijk huis van Spinoza. Vlakbij zien we ook het nieuwe standbeeld van de wijsgeer, aan de Amstel (van 2008).

Ouderkerk a/d Amstel. Kerklaan 10, 1191 JB. Rondleiding op de oude joodse begraafplaats met o.a. graven (met leesbare zerken) van de beide ouders van Spinoza. Ook graven van de drie rabbijnen die waarschijnlijk leraren waren van Spinoza: Saul Levi Morteira, Isaac Aboab en Menasse Ben-Israël. Het is niet duidelijk of zij allen ook een rol hebben gespeeld bij de Spinoza-ban maar waarschijnlijk geldt dit wel voor de twee eersten.

Rijnsburg, Spinozahuisje, Spinozalaan 29, 2231 SG. Hij woonde er van 1661 tot 1663. Onlangs gerestaureerd, met o.a. verzameling van Spinoza's boeken en vele documenten. In de tuin is een borstbeeld van Spinoza. Vlakbij, in het centrum van Rijnsburg, zien we een tweede standbeeld.

Voorburg, Ingang Hofwijck, Westeinde hoek Stationsplein. Bezoek tuin en museum "Hofwijck", het indrukwekkende domein van Constantijn en

Christiaan Huygens. Het schijnt dat Spinoza daar veel is geweest. We lopen zijn vermoedelijke wandelroute, langs de Vliet, naar de Voorburgse Kerkstraat. Daar woonde hij van 1663 t/m 1669.

- 2 -

Den Haag. Parkeren kan bijv. in parkeergebouw Kranestraat 4, 2512 AE. Spinoza woonde er van 1670 tot 1677. We wandelen vanaf de Nieuwe Kerk (op het Spui, nr. 175). Hier werd Spinoza op 25 februari 1677 begraven. Thans staat er een gedenksteen. We lopen langs zijn eerste woning, aan de Stille veerkade 32, en naar zijn laatste woning: aan de Paviljoensgracht. Hier zien we ook het meer dan 100 jaar oude standbeeld van Spinoza. Vervolgens wordt evt. gewandeld naar de Plaats (naast het Buitenhof), waar het standbeeld van Johan de Witt (uit 1906) staat, en zal toelichting worden gegeven op de gebeurtenissen bij de Gevangenpoort op 20 augustus 1672 en de betrokkenheid van Spinoza daarbij.

Aanvang excursie: om 10 uur, bij de ingang van de "Esnoga", de grote Portugese synagoge, op het Mr. Visserplein (Jonas Daniel Meijerplein) Amsterdam, 1011 PL, tegenover het Joodse museum. Parkeren kan in de buurt, is meestal gratis tot 12 uur. Trams: 9 en 14. Metro: Waterlooplein.

Tijdschema: Gezien de ervaring van verleden jaren proberen we een tamelijk strak schema te handhaven, zodat de excursie niet te veel uitloopt. Er zal even tijd zijn voor een korte lunch, er is een café in Ouderkerk. Men kan uiteraard wel even stoppen onderweg voor toilet. Er zijn toiletten in de Amsterdamse synagoge en in Rijnsburg. We proberen omstreeks 12 uur al uit centrum Amsterdam weg te rijden. Bezichtiging in Ouderkerk is dan van 1230 tot 1320. Lunchpauze Ouderkerk tot 1350. Bezichtiging huisje in Rijnsburg van 1420 tot 1520. Hofwijck en wandeling in Voorburg: 16 - 1715. Rondleiding in den Haag vanaf ca. 1745 uur. Einde excursie ca. 1845 - 19 uur.

Heren dienen in de synagoge en op de joodse begraafplaats een pet, of elk ander hoofddekseel te dragen. Voor dames geen bijzondere kleding nodig.

Kosten; € 20.- p.p., dit is incl. een mapje met kopiën van relevante oude plaatjes. Excl. evt. entreegeld Portugese synagoge, museum Hofwijck in Voorburg en het Spinozahuisje in Rijnsburg. (Alle drie zijn gratis voor houders van de Museumjaarkaart.) Entree tuin van Hofwijck is gratis.

Aanmeldingen: Jossi Efrat, 030-70-700-49, 06-122-05-889
e-mail: jossiefrat@hotmail.com

Tijdens de excursie is niet genoeg tijd om meer dan oppervlakkig in te gaan in de uitgebreide filosofie van Spinoza. Wel zal in de synagoge aandacht worden besteed aan hoeverre Spinoza's brede orthodox-joodse opleiding in zekere mate invloed had op zijn latere opvattingen.